

Josep Invernó Curós,
Mestre d'Educació Física
Llicenciat en Pedagogia
Coordinador del projecte
«Circulem en bicicleta».

CIRCULEM EN BICICLETA UNA PROPOSTA INTERDISCIPLINAR D'EDUCACIÓ VIÀRIA

Abstract

Paraules clau: Eix Transversal d'Educació Viària, interdisciplinarietat, circulació en bicicleta i orientació.

“Let's ride a bicycle” is a teaching unit of the programme set up by the teaching body in the Rural School Zone “El Llierca” that obtained first prize in the “XII Concurs Nacional d'Educació Viària” organized by the General Direction of Traffic during the 1995-1996 school year.

The general goals of this unit of the programme are: ride a bicycle properly, improve the motor function abilities aboard a bicycle, improve physical condition, get to know the environment, know how to get about in areas for bicycles, respect and take care of the environment.

To reach these goals we opted for methodological criteria that specially stressed interdisciplinarity.

This allows for a treatment of Road Education from the perspective of various curricula areas (Spanish language, Catalan language, physical education, plastic education, knowledge of the social and natural environments and computers) as a result of the team work of all the teaching body that established the “Cross-sectional road Education Programme” for the primary education level for 1993-1994 school year which includes this teaching unit.

Resum

«Circulem en bicicleta» és una Unitat de Programació elaborada pel claustre de professors/es de la Zona Escolar Rural «El Llierca» la qual va obtenir el primer premi del XII Concurs nacional d'educació viària organitzat per la Direcció General de Tráfico el curs escolar 1995/96.

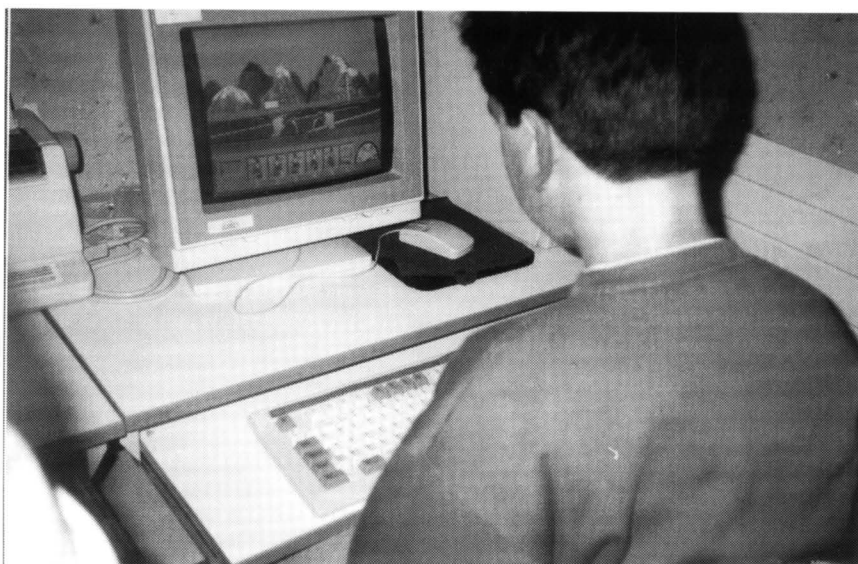
Els objectius generals de l'esmentada Unitat de programació són: circular correctament en bicicleta, millorar les habilitats motrius damunt la bicicleta, millorar la condició física, conèixer l'entorn natural, saber orientar-se en els espais on es circuli en bicicleta, respectar i tenir cura de l'entorn.

Per tal de poder assolir aquests objectius es va optar per uns criteris metodo-

lògics on la interdisciplinarietat hi tenia un lloc fonamental.

D'aquesta manera es pot observar el tractament de l'Educació Viària desde diferents àrees curriculars (llengua castellana, llengua catalana, educació física, educació plàstica, coneixement del medi social, coneixement del medi natural i informàtica), fruit també del treball en equip de tot el claustre de professors/es que va elaborar l'Eix Transversal d'Educació Viària de primària el curs 1993/94 on s'inclou aquesta Unitat de programació.

Introducció

L'experiència que a continuació s'explica està emmarcada en un context educatiu d'àmbit rural, concretament en la ZER «El Llierca» (Zona Escolar Rural) a la comarca de la Garrotxa, la qual consta d'un total de 235 alumnes i quatre escoles repartides en diferents municipis:

- CEIP Montpalau, Argelaguer
- CEIP Mont Cos, Montagut
- CEIP Les Escomes, Sant Jaume de Llierca
- CEIP Joan Roure, Tortellà

Per entendre i comprendre la complexitat de qualsevol projecte d'àmbit rural cal tenir molt clar el que suposa un funcionament de ZER, i què significa una agrupació d'escoles petites on els/les mestres treballen en comú programant activitats conjuntes (projecte educatiu, projecte curricular, etc.), compartint serveis, mestres especialistes i potenciant una participació més coordinada de mares, pares, ajuntaments, etc.

Antecedents

«Circulem en bicicleta» no és fruit de l'atzar ni de la improvisació d'unes determinades activitats d'Educació Viària de manera aïllada i inconnexa.

El curs escolar 1993/94 el Consell Comarcal de la Garrotxa interessat en l'Educació Viària, va oferir a les escoles de la comarca la possibilitat de desenvolupar l'Eix Transversal d'Educació Viària amb l'ajuda d'un assessorament de la mateixa institució. D'aquesta manera vam introduir l'elaboració de l'Eix Transversal d'Educació Viària dins el nostre pla de treball anual. Es va planificar tot el treball al llarg d'un curs escolar, en el qual es pretenia establir a quins objectius didàctics i continguts de cada àrea curricular es podia tractar el tema d'educació viària, i d'aquí, quines possibles activitats d'aprenentatge podien sorgir.

A partir d'aquest document d'on surten totes les propostes d'educació viària; unes vegades de caràcter interdisciplinari i d'altres centrades en una sola àrea, però totes amb una visió i tractament del tema de forma globalitzadora.

El curs escolar 1994/95, un cop elaborat l'Eix Transversal d'Educació Viària i veient la necessitat que aquest document fos una realitat en la nostra pràctica educativa, es va optar per posar a la pràctica diferents activitats d'aprenentatge que s'havien proposat l'any anterior.

Així, per citar alguns exemples, les mestres de Cicle Mitjà van iniciar la Unitat de programació «Descoberta del riu Llierca» en la qual enllaçaven continguts pròpiament de l'Àrea de Coneixement del Medi Natural amb continguts d'Educació Viària. Els/les mestres de Cicle Inicial van iniciar la Unitat de programació «El Vianant» en la qual l'alumne/a aprenia a circular correctament pel carrer mitjançant les sortides/excursions que es feien a través d'altres objectius curriculars.

Circulem en bicicleta

Com sorgeix

El curs escolar 1995/96 va sorgir la idea de treballar la condició física a

l'àrea d'educació física a partir de la bicicleta tot realitzant activitats a la natura.

La proposta semblava prou engrescadora i podia ser prou atractiva pels alumnes. Tot i així a nivell de claustre de professors/es ens vam plantejar tota una sèrie de qüestions que més tard ens farien replantejar el seu tractament:

- Tenen prou domini de la bicicleta els alumnes?
- Coneixen les normes de circulació?
- Coneixen la mecànica de la bicicleta? La tenen en bones condicions?
- Saben orientar-se a partir d'un plànol?
- Importància del cas
- Saben valorar les diferents situacions de risc?
- etc.

A partir d'aquests interrogants vam veure que no es tractava d'agafar la bicicleta i començar l'activitat ignorant els perills que això podia comportar, ni tampoc desistir de l'activitat ja que

vèiem que tenia moltes possibilitats pedagògiques.

Calia doncs, reemprendre el treball d'Educació Viària realitzat els anys anteriors. Aquest cop però, el projecte que tindria una complexitat i magnitud considerable i calia una tractament especial. Va ser llavors quan vam decidir, fruit dels nostres interrogants, abordar el tema d'una manera interdisciplinària.

És important remarcar que va ser la idea del propi projecte i dels seus objectius generals que ens van portar a decidir-nos a fer un treball interdisciplinari i no al revés, ja que aquest mateix projecte no tindria el mateix sentit sense la coordinació de tot el professorat.

Què és circulem en bicicleta?

La Unitat de programació «Circulem en bicicleta» està centrada en el Cicle Mitjà i Cicle Superior de l'Educació Primària.

Les àrees implicades i les corresponents activitats d'aprenentatge que es varen realitzar són les següents:

- *Llengua Castellana:*
 - Treball de normes de circulació a partir de la guia del ciclista.
- *Llengua Catalana:*
 - Xerrada/debat d'educació viària amb la col·laboració d'un guàrdia urbà.
- *Educació Plàstica:*
 - Confecció de senyals
 - Confecció de passos de vianants
 - Construcció del circuit de viària
- *Informàtica:*
 - Ús de programes educatius de simulació de la circulació del ciclista.
- *Coneixement del Medi Social i Natural:*
 - Treball d'orientació: preparació i revisió de les rutes a realitzar.
- *Educació Física:*
 - Taller de manteniment de bicicletes.
 - Circuit d'habilitats.
 - Circuit de trial.
 - Circuit de viària.
 - Sortides a l'entorn natural.
 - Cursa d'orientació al poble.
 - Sortida de tot un dia: bany al riu Llierca.

Si bé aquesta Unitat de programació només afectava als alumnes de Cicle Mitjà i Cicle Superior, cal dir que hi havia tot un treball paral·lel amb els altres cicles (Educació Infantil i Cicle Inicial) els quals intervenien en alguna activitat de l'esmentada Unitat de programació:

- Circuit de viària :
 - Educació Infantil: treball de vianants.
 - Cicle Inicial: treball de vianants i introducció de ciclistes.
- Confecció de senyals.
- Treball de la Unitat de programació «El Vianant» (només Cicle Inicial).

OBJECTIUS GENERALS		
CONEIXEMENT DEL MEDI SOCIAL CICLE SUPERIOR	<p>A) Orientar-se en l'espai a partir del cos, d'altres punts referencials de l'entorn i de codis usuals de representació. Reconèixer i expressar l'espai fent ús de diferents suports i tècniques.</p> <p>B) Tenir coneixement d'ell mateix en interacció amb l'entorn. Emetre judicis crítics i constructius davant diferents situacions i problemes, tant de l'entorn més pròxim com d'altres allunyats de l'espai o en el temps.</p> <p>C) Reconèixer, valorar i complir les normes socials relacionades amb el respecte a sí mateix i a les altres persones i aquelles que regulen les relacions i la convivència entre la diversitat de grups que configuren la pròpia comunitat.</p>	
	OBJECTIUS TERMINALS	
<p>a) Realitzar, interpretar i utilitzar plans i mapes de gran escala, tenint en compte els signes convencionals i l'escala gràfica.</p> <p>b) Debatre i discutir, de forma raonada, esdeveniments que exemplifiquin situacions geogràfiques, històriques i socials, sobre les quals es posseeixi informació.</p> <p>c) Acceptar i practicar les normes referides a la protecció, la higiene i la salut de la pròpia persona i la de les altres persones.</p>		
CONTINGUTS		
PROCEDIMENTALS	CONCEPTUALS	ACTITUDINALS
<p>A1. Identificació i representació dels signes convencionals de mapes i plans.</p> <p>A2. Interpretació de mapes i plans.</p> <p>A3. Desplaçar-se amb facilitat en llocs coneguts de forma espontània i en els desconeguts atenint-se a les ordres, les rutes marcades o altres ajuts.</p> <p>A4. Extreure informació concreta de plànols, mapes o altres formes de representació de l'espai entenen els principals signes convencionals apresos a la localització de llocs i per a l'orientació.</p> <p>B1-C1. Autoanalitzar les sensacions de multiplicació de la força sobre les rodes.</p>	<p>B2. Adonar-se de l'existència de conflictes relacionats amb la circulació.</p> <p>B3. Raonar les causes que produeixen bona o mala circulació.</p>	<p>B4. Demostrar interès pels principals problemes propis de la circulació.</p> <p>C2. Ajustar les pròpies actuacions a les normes de la comunitat respecte a la conservació de boscos, espais verds, camins, carrers i altres espais públics.</p> <p>C3. Assumir cada cop més les responsabilitats pròpies en aquest aspecte.</p> <p>C4. Respectar i fer respectar els béns individuals i col·lectius, i vetllar per la seva conservació o arranament.</p> <p>C5. Respectar objectes i llocs als quals s'atribueix un valor de patrimoni.</p>

Figura 1

D'aquesta manera es pot observar una progressió de l'alumne, passant primer per una correcta circulació com a vianant i més tard com a ciclista.

Continguts i objectius

Els objectius i continguts d'aquesta Unitat de programació es troben inclo-

sos dins el document de l'Eix Transversal d'Educació Viària.

El treball que vam realitzar tot el claustre de professors/es va ser escollir els apartats que volíem treballar en cadascuna de les àrees implicades, a partir dels següents objectius generals:

- Circular correctament en bicicleta.
- Millorar les habilitats motrius durant la bicicleta.

- Millorar la condició física.
- Saber orientar-se en els espais on es circuli en bicicleta.
- Tenir coneixement de l'entorn natural.
- Respectar i tenir cura de l'entorn.

A tall d'exemple s'exposen els continguts i objectius de l'àrea de Coneixement del Medi Social pel que fa referència a Cicle Superior (figura 1).

ACTIVITATS D'APRENENTATGE	ÀREA	DURADA	OBSERVACIONS
Confecció senyals	Ed. Plàstica	3 h.	Durant el primer mes. Activitat prèvia al circuit de viària
Guia del Ciclista	Ll. Castellana	1 h setmanal	Treball durant tot el trimestre
Programes Informàtica	Informàtica	1 h. setmanal	Treball durant tot el trimestre
Xerrada/debat	Ll. Catalana	2 h	Setmana anterior al circuit de viària
Taller de bicicletes	Ed. Física	1h.	
Circuit d'habilitats	Ed. Física	1 h.	
Trial	Ed. Física	1 h.	
Circuit de viària	Totes les àrees	2 h.	Participació de tota l'escola
Sortides a l'entorn del poble	Ed. Física / Coneixement del Medi Natural i Social	2 h. setmanals	Es realitzaran 3 sortides. Treball d'orientació
Cursa d'orientació	Ed. Física	1 h.	
Sortida d'un dia	Totes les àrees		
Treball "Guia del Vianant"	Ll. Catalana	1 h. setmanal	Treball durant tot l'any. Només pels alumnes de Cicle Inicial.

Figura 2

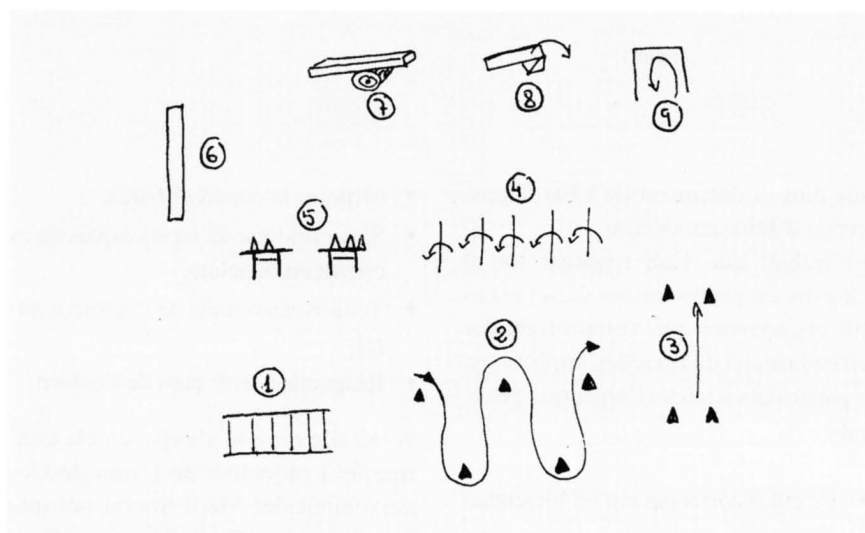

Figura 3

Temporització

Aquesta unitat de programació té una durada de tres mesos i cada activitat es desenvoluparà en un període més o menys llarg depenent dels objectius proposats (figura 2).

Activitats d'aprenentatge

Taller de manteniment de la bicicleta

Consisteix en la realització de tota una sèrie de reparacions senzilles en la bicicleta de cada alumne/a:

- Posar el seient a l'alçada corresponent, depenent de la constitució antropomètrica de l'alumne.
- Posar el manillar a l'alçada corresponent, depenent de la constitució antropomètrica de l'alumne.
- Engrassar la cadena correctament.
- Comprovar els frens de darrera i de davant.
- Arreglar una roda rebentada.
- Practicar el canvi de marxes amb diferents tipus de relleus i desnivells.

Orientacions seguides

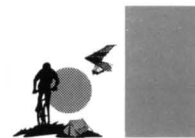
Era indispensable que tothom comprovés l'estat de la seva bicicleta. Tot i així, els/les alumnes es distribuïen en petits grups de 2 o 3 persones, i així es podien ajudar mútuament.

Circuit d'habilitats

Realització de tota una sèrie de tasques/habilitats en forma de circuit per tal d'assolir un bon domini de la bicicleta (figura 3).

El circuit constava de nou estacions/proves:

- Travessar una escala metàl·lica (Correspon al mateix trontoll d'una baixada amb força pedres)

- Slalom amb cons (entrenament de girs tancats)
- Anar amb una mà (habilitat molt important per tal que més tard puguin realitzar les senyalitzacions corresponents de circulació viària en bicicleta)
- Travessar una sèrie de pals de fusta posats a terra sense que la roda del davant els toqui
- Transportar uns determinats cons posats al damunt d'una taula a una altra. (Habilitat d'anar en una mà).
- Travessar una tauló (Treball d'equilibri damunt la bicicleta).
- Travessar una tauló com l'activitat anterior, però al damunt d'un objecte (tronc) per tal que el tauló pugui pujar i baixar depenent d'allà on es troba situat l'alumne/a.
- Pràctica de gir molt tancat. L'alumne/a ha d'entrar en un espai en forma de U i ha de girar sense posar els peus a terra.

Circuit de Trial

Aquesta activitat tenia per objectiu el mateix que l'activitat anterior però amb la diferència que es realitzava en un entorn natural.

El trial constava de vuit zones de diferent dificultat, per les quals els/les alumnes havien de passar intentant posar el mínim els peus a terra.

A cada escola les zones eren diferents depenent de l'entorn i el relleu de cada lloc, però es va procurar que hi haguessin una sèrie de coses en comú:

- Baixades
- Pujades
- Llocs estrets
- Girs tancats

Orientacions seguides

Al començament de la sessió es realitzava una volta de reconeixement de totes les zones per tal d'estudiar la dificultat.

Un cop reconegut el terreny i explicat el sistema de puntuació, els pilots començaven per la zona que volien per tal d'evitar aglomeracions en una mateixa zona.

S'havien de realitzar dues voltes al circuit.

Cada alumne/a portava una targeta on anava apuntant la puntuació aconseguida en cada zona. Aquesta targeta li servia per comprovar l'evolució que anava fent respecte ell mateix al llarg de tot el trial.

Orientacions seguides

Aquesta activitat es va realitzar al principi de manera col·lectiva per tal de poder explicar i experimentar les diferents proves.

Així mateix, aquest primer contacte va servir d'avaluació inicial per l'alumne, ja que a partir d'aquí podia comprovar els resultats del principi de la sessió amb els del final.

Un cop realitzada una primera volta els alumnes es repartien en grups de 2/3 persones treballant de manera autònoma les diferents estacions/proves amb un temps fix per a cada estació. La funció del mestre va ser col·locar-se en les estacions que hi havia més dificultat per tal que els/les alumnes anessin agafant més confiança.

Després del treball en grups es realitzà tot el circuit de manera col·lectiva però aquesta vegada sense parar a cada estació.

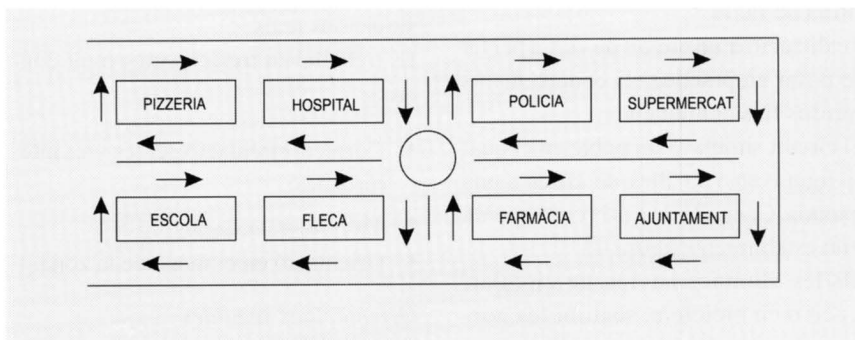

Figura 4

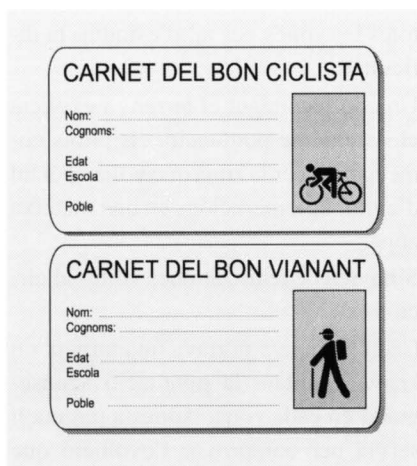

Figura 5

Circuit de viària

Realització d'un circuit de viària per tal de posar en pràctica els coneixements apresos fins el moment.

El circuit simulava un poble en el qual hi figuraven vuit illes de cases i una rotonda. Cada illa de cases corresponia a un establiment (figura 4).

Els/les alumnes havien de circular, a peu o en bicicleta, seguint les normes de circulació tot realitzant el següent joc:

- Cada alumne/a portava una targeta penjada per tal de saber a quin establiment pertanyia.
- Calia portar el producte de l'establiment que pertanyia al lloc que s'indicava.
- En portar el producte (ex. pizza) a un altra establiment, li anotaven en la targeta que s'havia rebut el producte.
- S'havien de portar tants productes com establiments hi havia.
- S'havia de seguir correctament les normes de circulació.
- Un cop aconseguit l'objectiu calia anar a la policia per tal de recollir el carnet de vianant o de ciclista segons corresponia (figura 5).

Orientacions seguides

Educació Infantil: Realitzaven el joc com a vianants. Primer anaven acompanyats i més tard ho realitzaven de manera autònoma.

Cicle Inicial: Realitzaven el joc com a vianants, de manera autònoma i més tard el van realitzar en bicicleta a nivell d'experimentació.

Cicle Mitjà/Superior: Realitzaven primer el joc com a ciclistes i llavors com a vianants de manera totalment autònoma.

Sortides a l'entorn del poble

Realització de diferents sortides a l'entorn de l'escola per tal de posar en pràctica els coneixements apresos en situacions reals.

Es treballaven tres aspectes molt concrets:

- Correcta circulació per les vies interurbanes.
- Millora de la condició física.
- Orientació en el mapa de la zona.

Orientacions seguides

Cicle Mitjà: Es triaven sortides segons les seves possibilitats físiques. A nivell

d'orientació es prenen grans referències de la realitat, i llavors a l'aula es reconstruïa tot el recorregut que s'havia fet damunt el mapa.

Cicle Superior: Increment de la dificultat i distància. Quant a l'orientació, es realitzava la planificació conjunta amb els alumnes. Hi havia un treball previ d'orientació, durant la sortida es consultava el mapa i en arribar es feia la reconstrucció de tot el recorregut.

Cursa d'orientació pel poble

Es va realitzar una cursa d'orientació a cada poble. La cursa es basava en les següents normes:

- Grups de 2 persones.
- Cada grup tenia un mapa on se li marcava el primer control d'on havia d'anar.
- Després de consultar el mapa anaven a l'esmentat control tot respectant les normes de circulació viària.
- En arribar al control (bandera) havien de recollir el ticket corresponent al número del seu grup per tal de saber que havien passat per aquell control.
- Al costat de la bandera els/les alumnes trobaven un altra mapa on se'ls indicava on era el pròxim control.
- S'anava repetint aquest procés fins aconseguir els sis controls.

Orientacions seguides

Aquesta activitat la realitzaven de la mateixa manera tant els alumnes de Cicle Mitjà com els de Cicle Superior, ja que és una activitat que es porta fent durant tres cursos escolars, amb l'única diferència que fins ara sempre s'havia fet com a vianant i corrent per tal de treballar la millora de la condició física i ara es posava més èmfasi en orientar-se bé i circular correctament en bicicleta.

Sortida d'un dia

Es pretenia posar en pràctica tot el que s'havia après durant tot el trimestre i també volia simbolitzar la cloenda de la Unitat de programació. En aquesta sortida hi havia dues parts clarament diferenciades; el trajecte realitzat en bicicleta, una mica més llarg del normal, i el bany al riu Llierca.

Orientacions seguides

Van anar d'excursió tots els alumnes de Cicle Mitjà i Cicle Superior. Era important que els alumnes prenguessin consciència de què calia prendre més precaució en circular amb un grup tant nombrós de persones.

Normes de circulació viària

Continguts que es van treballar:

- Què és una bicicleta?
- Tamany de la bicicleta.
- Les parts de la bicicleta.
- Norma general: circular arrambats a la dreta.
 - ◻ Vies urbanes.
 - ◻ En carretera.
- Velocitat adequada.
- Normes sobre prioritat de pas:
 - ◻ Interseccions.
 - ◻ Places.
 - ◻ Altres precaucions.
 - ◻ Altres normes en les interseccions.
 - ◻ Altres situacions de prioritat.
- Maniobres:
 - ◻ Iniciació de la marxa i incorporació a la circulació.
 - ◻ Canvis de direcció.
 - ◻ Gir a la dreta.
 - ◻ Gir a l'esquerra.
 - ◻ Gir complet o canvi de sentit de la marxa.
 - ◻ Avançament.
- Detencions i parades.
- Altres normes i precaucions a tenir en compte:

- ◻ El case.
- ◻ Prohibicions.
- ◻ Conducció nocturna.
- ◻ Mal temps i paviment en males condicions.
- Senyalització:
 - ◻ Ordre de prioritat.
 - ◻ Obediència dels senyals.
 - ◻ Senyalització i ordres dels agents de circulació.
 - ◻ Semàfors.
 - ◻ Senyals verticals.
 - ◻ Marques vials.

Orientacions seguides

Es va realitzar un treball de les normes de circulació viària a partir de la «Guia del ciclista». Es va portar a terme durant tot el trimestre i es realitzava en les classes de llengua castellana en el moments que es treballava expressió oral.

Informàtica

Una bona forma de completar totes les activitats d'Educació Viària va ser la utilització dels ordinadors, mitjançant jocs de simulació d'educació viària que servien perquè els alumnes consolidés-

sin tots els aprenentatges realitzats. Es varen treballar els següents apartats:

- Vies urbanes
- Vies interurbanes
- Normes i senyals de circulació viària

Orientacions seguides

Es va treballar durant tot el trimestre. Els/les alumnes realitzaven les diferents tasques de manera totalment autònoma.

Confeció del circuit de viària

A l'hora d'Educació Visual i Plàstica es varen dedicar diverses sessions a la confecció de senyals de circulació i dels diferents materials necessaris per a la realització del circuit.

Es formaven diferents grups de treball per elaborar els diferents senyals, així com els cartells dels establiments, els passos de vianants, targetes de diferents grups, etc.

Orientacions seguides

Era important que els/les alumnes prenguessin importància del treball en grup que realitzaven entre les quatre

escoles, ja que tot el material elaborat serviria per totes elles.

Xerrada/debat amb el guàrdia urbà

En l'àrea de llengua catalana es va realitzar una xerrada/debat a partir de la intervenció d'un guàrdia urbà.

Orientacions següides

A partir d'aquesta activitat es va aprofitar aquesta col·laboració per demanar dubtes i aclaracions sobre el que s'anava aprenent.

A nivell d'expressió escrita, els/les alumnes van redactar les conclusions que havien arribat a partir del debat realitzat.

Orientacions següides

En la xerrada/debat, a banda de reforçar els diferents aprenentatges, es va donar molta importància al sentit crític de l'alumne/a, reflexionant sobre diferents situacions de la circulació en la seva vida quotidiana.

Valoració de l'activitat

Valoració dels alumnes

Per entendre aquest apartat cal dir que quant a l'avaluació de l'alumnat, estem treballant a partir de l'autoavaluació inicial i la final per tal d'obrir un espai de reflexió i que els mateixos alumnes prenguin consciència dels seus propis aprenentatges per tal d'assolir un aprenentatge més significatiu.

Al final del trimestre se'ls va demanar una reflexió sobre l'acceptació, la dificultat i els aprenentatges que havien assolit en aquesta Unitat de programació.

Quant a l'acceptació va ser molt favorable en la gran majoria d'alumnes, constatant que calia repetir l'experiència o bé introduir la bicicleta en sortides que fins ara es feien a peu.

Pel que fa referència a la dificultat tot depenia de l'èxit aconseguit en els diferents aprenentatges. A tall d'exemple s'exposen algunes valoracions dels propis alumnes:

- «Tenir seny i no anar a la desesperada»
- «A circular millor i conèixer alguns senyals»
- «He après a arreglar algunes coses de la bicicleta que abans no sabia fer»
- «He après a portar casc»
- «Conec més bé els senyals»
- «Ara sé on són els pinyons i els plats»
- «He millorat perquè he perdut la por»
- «Amb la bicicleta, crec que ara tinc molta més resistència i ja m'atreveixo a pujar a molts més llocs»
- «He après a travessar el tauló i després de la gran volta crec que tinc més resistència»
- Etc.

Valoració del claustre de professors/es

- Es valora l'experiència molt positivament tot i la dificultat que suposava el fet de ser quatre escoles petites ja que calia transportar el material i muntar les activitats quatre vegades.
- Es va considerar que s'havia augmentat considerablement el coneixement i l'aplicació de les normes de circulació.
- Es considera molt positivament el domini de la bicicleta assolit pels alumnes, i tot el treball realitzat a nivell d'orientació.
- Es valora molt positivament el fet de realitzar el taller de bicicletes ja que contràriament al que pensàvem,

molts alumnes desconeixien el seu funcionament.

- Es proposa per altres anys intentar muntar el circuit de viària en diversos dies per tal que els alumnes puguin practicar més hores.
- Es proposa introduir l'activitat de «*Primers auxilis*» relacionant-la per si algun dia algun/a company/a es fa mal per tal que els/les alumnes sàpiguen què cal fer.
- Es valora molt positivament incloure la xerrada/debat del guàrdia urbà en el nostre projecte per tal de que tinguí més coherència i s'adapti més a la realitat.
- Es proposa repetir l'experiència cada dos anys.

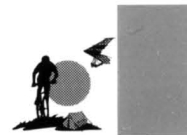
Valoracions de canals d'informació informals

Molt sovint ens capfiquem en el sistema d'avaluació ja sigui a partir de la pròpia observació del professor/a ideant tota una sèrie d'instruments, o bé a partir de l'autoavaluació que en fan els alumnes del seu propi procés d'aprenentatge.

Evidentment són dues maneres complementàries molt bones per tal de saber la valoració que se'n pot fer d'una determinada activitat. Tot i així crec que moltes vegades deixem de banda altres valoracions prou interessants pel senzill fet que venen d'un canal d'informació informal (impresions, comentaris dels pares, alumnes, mestres, etc.), però que poden ser de vegades uns grans *indicadors* de la qualitat de l'activitat que hem realitzat.

A tall d'exemple s'exposa tota una sèrie de comentaris de la Unitat de programació des de diferents perspectives:

- «No ho entenc, han arribat molt cansats però tots estaven molt contents.» (Mare)

- «A partir d'haver fet això de la bicicleta, els diumenges hem tornat a anar en bicicleta amb la Joana i és increïble el que n'ha après. Ha perdut la por que tenia.» (Pare)
- «Com que això de la bicicleta no es repetirà fins d'aquí a dos anys i nosaltres ja no hi serem, què us sembla si mantenim alguna de les sortides que hem fet en bicicleta pel proper any. Per exemple podríem repetir la sortida de tot un dia al final de curs.» (Proposta dels alumnes en una assemblea)
- «Ara nosaltres hem après a fer les senyalitzacions amb els braços, sobretot perquè dieu que els de darrera han de veure amb antelació les nostres accions, però els que van en cotxe, saben els senyals d'anar en bicicleta?» (Alumne)
- «Els hi ha agafat fort això de les normes de circulació viària! El diumenge passat vam anar d'excursió a la costa i mentre anàvem en cotxe, tots tres fills anaven comentant les diferents infraccions dels ciclistes que trobàvem.» (Pare)
- «El dia que vulgueu podem tornar a fer la sortida de tot un dia. Què vols dir? Te'n recordes quan vam anar en bicicleta a les colònies del Delta de l'Ebre? Erem quatre professors i tres monitors del Camp d'aprenentatge i no hi havia manera de circular

bé, vaig quedar mig afònica. Avui erem dues persones i no he hagut ni d'obrir la boca, he vingut de passeig en bicicleta. Crec que el fet de circular ho tenen assolit ja que ho viuen com una cosa totalment normal.»(Diàleg entre mestres)

Altres indicadors:

- Alumnes que s'han aficionat a la bicicleta a nivell de competició i alumnes que estan utilitzant la bicicleta com a activitat física de manera lúdica amb els companys/es, pares, etc.
- Ja fa un any que es va realitzar l'experiència i encara de tant en tant els alumnes ensenyen amb orgull el carnet de ciclista que van aconseguir el dia del circuit de viària.
- A nivell de professorat hi ha ganes de repetir l'experiència i millorar-la.
- Reconeixement extern a la tasca que s'ha portat a terme.

Conclusions

Val la pena endegar un projecte d'aquestes característiques? Compen-sa l'esforç posat amb els objectius assolits?

Sens dubte l'esforç i el treball que es va realitzar va ser d'una magnitud considerable, però tot i així, a nivell de

conclusions, caldria destacar tres aspectes molt concrets a favor d'aquest tipus de projectes:

- Assoliment dels objectius i implicació activa de tot l'alumnat.
- Treball en equip de tot el professorat.
- Relació escola-comunitat educativa.

Bibliografia

- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. (1992) «Exemples de programació 2. L'Educació Primària.» Ed. Servei de Difusió i Edicions.
- FORTUNY, M i altres (1993) «Educació viària-Quaderns d'exercicis per al Cicle Mitjà de Primària». Editorial Vicens Vives.
- Direcció General de Tràfic. (1994) «Guia del Ciclista».
- Direcció General de Tràfic. «La bicicleta. Programa d'educació viària assistit per ordinador».
- Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya i Institut Català de Seguretat Viària. (1993) «L'Educació Viària. Orientacions pel desplegament del Currículum-Educació Infantil i Primària.» Ed. Servei de Difusió i Edicions.
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament. (1992). «Currículum. Educació Primària.» Ed. Servei de Difusió i Edicions.